

Derde zondag van de vasten – 7 maart 2021

Spelregels voor het leven

Inleiding

In de eerste lezing is God aan het woord: Ik heb jullie bevrijd uit de uitzichtloze situatie van onderdrukking, van ‘dit-is-geen-leven’ in Egypte. Ik ben met jullie op weg gegaan naar een land van belofte, waar het leven goed is. En heb jullie tien leefregels gegeven (of: laten ontdekken), die voor het leven en samenleven nodig zijn, zoals: Houd je aan Mij vast, maak niet je eigen god, een gouden kalf b.v. van macht, bezit, status; en: eerbiedig het leven van hen die jou het leven geschonken hebben, eerbiedig ook het leven van anderen, en ook alles wat voor hún leven/geluk nodig is.

Overweging

Onze God is een God van leven. Hij wil dat ook wij in ons doen en laten het leven van mensen en alles wat daarvoor nodig is eerbiedigen. Daarom geeft Hij ons grondregels over leven, over samenleven, over hoe om te gaan met elkaar, met bezit. Het leven mag niet stuk gemaakt of beschadigd worden; en als mensen geen leven hebben, vraagt God van ons dat we in actie komen; daar gaan de grondregels over, die we in de eerste lezing hoorden, de tien woorden.

Even terzijde iets over ‘God geeft ons grondregels’: hoe moet ik mij dat voorstellen? heeft God op de berg Sinaï tien geboden gebeiteld in steen, deze aan Mozes overhandigd, en hem daarmee naar beneden laten sjouwen? Is dit letterlijk zo gegaan? Natuurlijk niet: het is een beeldverhaal, een manier van voorstellen: Hoog op een berg - dat is in de voorstellingswereld van de primitieve mens dicht bij de hemel - kerft God eigenhandig tien woorden in twee stenen; je kunt ze niet uitwissen, ze gelden voor altijd en iedereen, daarom in steen; het zijn er tien, een kind kan ze op zijn vingers natellen; dáár op die plek overhandigt Hij ze aan Mozes. Nogmaals, het is een beeldverhaal: beeldender kan niet voorgesteld worden hoe fundamenteel deze grondregels zijn. In feite heeft God de mens zó gemaakt dat hijzelf kan ontdekken, dat voor een goede samenleving díe regels nodig zijn.

Het hele eerste testament, het oude testament, is een verdere uitwerking van die tien grondregels: in telkens nieuwe tijden, in telkens nieuwe situaties, blijven die grondregels onverlet van kracht. In het nieuwe testament ontmoeten we ten slotte iemand (Jezus van Nazareth) die ze een verrassend nieuwe invulling geeft. In Hem zien wij dat Hij steeds de ander als mens centraal stelt, het geluk en het leven van die mens nastreeft. ‘Ik ben gekomen dat ze mogen leven, in overvloed’, zegt hij.. ‘Alles kan gereduceerd worden tot eigenlijk maar één woord, liefde’, zegt hij. En in Math. hoofdstuk 5 en 6 horen we hem verschillende keren zeggen: ‘Jullie hebben gehoord dat er in de Tora (OT), gezegd is: zussen-zo, maar ik zeg jullie, en dan komt zijn toepassing, de verfijning, de voltooiing. Geweldige literatuur, dat hoofdstuk 5 en 6 van Matheus; geweldig om er de tijd voor te nemen, en het op je te laten inwerken.

Daarom spreekt het bij hem zó vanzelf, dat hij extra gevoelig is voor kleine arme mensen, mensen die geen leven hebben, die stuk gelopen zijn in het leven of stuk gemaakt zijn door het gedrag van anderen. We kijken naar zijn optreden in het evangelie, dat we vandaag gehoord hebben; zijn bloed kookt, hij slaat de markt de tempel uit: geld/economie voorop stellen, en mensen daaraan opofferen, is fout, helemaal fout; dat past niet bij God. Hoe ongelooflijk actueel is dit gegeven vandaag de dag, voorpagina nieuws: het levensgeluk van veel mensen, ja hele gezinnen kapot gemaakt door marktdenken in de toeslagen-affaire; tiener meisjes in de greep van criminele loverboys; duizenden vluchtelingen gevangen in onmenselijke situaties in kampen in Moria op het eiland Lesbos.

Mensen, het leven en geluk van mensen, moet voorop staan; daar mag/moet geld voor dienen, niet anders om. Er zijn ook vandaag in onze wereld mensen nodig, die - zoals Jezus in zijn tijd - bereid zijn om het vuur uit hun sloffen te lopen voor het leven en geluk van mensen. God zij dank zien we dat vandaag óók gebeuren op veel plaatsen, óók in Heerlen, óók in onze Andreasgemeenschap: allerlei activiteiten die in het kader van de diaconie gericht zijn op leven en welzijn van mensen, dichtbij en veraf. Op 17 maart gaan verkiezingen plaats vinden in ons land; wij realiseren ons maar half in wat voor een gezegend land wij mogen wonen, en wat voor een kostbaar middel wij

dan in handen hebben om onze wereld wat in de goede richting te schuiven. Laten we daar niet lichtzinnig over doen, maar weloverwogen kiezen voor die partij/persoon, die het dichtst komt bij het voorbeeld van Jezus van Nazareth.

Tot slot dit: Het is in feite niet zo moeilijk om recht te onderscheiden van krom, van onrecht. Waar het op aan komt is: om datgene, wat je als recht ziet, onvoorwaardelijk trouw te zijn, je daarvoor in te zetten, en je te verzetten tegen wat als onrecht op je pad komt. ‘Deze wereld omgekeerd’ stond enkele jaren geleden als spreuk op de muur hier achter me; we realiseren ons dat ‘deze wereld omkeren’ een werkwoord is en werk aan de winkel betekent voor ons allemaal. Ik wil eindigen met een gedicht dat past bij het thema van vandaag:

Je bent niet écht mens,
als je alleen maar kunt praten over geld,
over je bezit en je salaris.

Je bent niet écht mens
als je de ander voortdurend bekritiseert
en zelf buiten schot wilt blijven.

Je bent niet écht mens
als je niet werkelijk betrokken bent
bij de medemens.

Je bent niet écht mens
als je niets meer verwacht in je leven,
als je niet meer gelooft in de hoop.

Je bent niet écht mens
als je niet kunt liefhebben,
wanneer je alle goeds van je afhoudt.

Je bent niet écht mens
als je niet durft te praten over jouw God in je leven
en wat Hij je te zeggen heeft.